

INUIT ATAQTIGIIT

Inatsisartuni

UKA 2019/176
21-05-2019
Aqqaluaq B. Egede

Qaanaami kulturimik toqqammaveqartumik immikkuullarissumillu piniariaatsit kinguaariinnut aggersunut iluaqutissatut qanoq ililluta tammatsaalineqarnissaannik qulakkeerinnissinnaanerput pillugu apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnissamik siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortaq Mikivisuk Thomassen, Inuit Ataqatigiit)

Inuit Ataqatigiit sinnerlugit oqaaseqarninni siunnersuuteqartoq Mikivisuk Thomassen Inuit Ataqatigiit qutsavigerusuppara pingaaruteqarluinnartumik, aamma eqqartortuartaqakkatsinnik siunnersuuteqarmat. Qaanaami kulturitsinnut ilaalluinnartumik piniariaatsimillu siulitta qiterisimasaannik piujuartitsinissatsinnik anguniagaqarluni siunnersuuteqarpoq.

Qaanaami piniartutut inuiussutissarsiuteqarneq tassaavoq nunatta aammalu pinngortitarsuatta uumasuinik nungutsinngilluinnarnissamik siunertaqarluni piniariaatsikkut ineriartortissimasatta, tassalu piniagassaqaartuaannarnissaa kisiat eqqarsaatiginagu aammali Qaanaap eqqaata uumassusilinnit najoruminartuunissaa piniartullu uumasunik ataqqinnittumik piniariaaseqarnerisa eriagisariaqartut najummineqarnissaat siunnersuuteqartumit ujartorneqarpoq. Siulitsinnik kingornussavut ileqqut piniariaatsillu kisimik pineqanngillat, aammali anersaakkut eqqarsartaatsikkullu uumassusilinnik uumassusilinnut kulturitta piujuartinneqarnerannik timitaliisuupput.

Inuit Ataqatigiit oqallisissiami matumani tunuliaqutsiivugut. Isumaqarpugut naalakkersuinikkut iliuuseqartoqartariaqartoq avanersuarmit ileqqut attatiinnarneqarnissaat siunertaralugu piniartut piniarnermik inuussutissarsiuteqarnerisa akilersinnaangorsarneqarnerisigut piujuartitsinermik piniariaaseqartunut aqqissuussinermik periusissiuinnarani aqqiisoqarnissaa kissaatigaarput. Piniagassanik uumassusilinnik nungutsinissamik siunertaqarani pisassat qaffanneqarnissaat periarfissaqartoq paasereerparput. Tamatumani qilalugartassiissutit qaffanneqarnissaat assersuutissaqqippoq.

Aalisarnermut Piniarnermut Nunalerinermullu Ataatsimiititaliaq Nunatta Pinngoretitaleriffiani paasisassarsiornermini uppersereerpaa qilalugaqassuseq tamakkiisuimmik misissuiffigissallugu aningaasaliissutit naammaanngitsut. Pisariaqartinneqartoq tassaavoq Inatsisartut Aningaasanut inatsisaanni qilalugaqassutsimik misissuinermit aningaasaliissutit qaffanneqarnissaat, taamaaliornikkut qilalukkat amerlassusiviinik misissuineq annertusillugu peqassuseq tamakkiinerusoq pisassat qaffanneqarsinnaanerannut tunngavissiisnaammat.

Taamaammat pissusissamisoorpoq Inuit Ataqatigiit Naalakkersuisunut kaammattuuteqassalluta ukiamut Inatsisartut Aningaasanut inatsisissaattut siunnersuut Naalakkersuisuniit suliarineqalerpat qilalugaqassutsimik misissuinermit aningaasaliissutit 2 mio.kr.-inik ilaneqarnissaat Naalakkersuisunit siunnersuutigineqassasoq. Tamanna pinngortitaleriffiup ilisimatuussutsikkut tunngavissarissaarluni qilalugaqassuseq pitsaanagerusumik misissuiffigissagaat qulakkeerumallugu iliuuseqarnerusaaq.

Periarfissikkumavarput Qaanaami, tassa avanersuarmit qilalugartassat piniagassallumi allat aamma qaffanneqarnissaat. Malugalugu ilisimatuussutsikkut tunngaveqartumik nungusaataanngitsumillu pisassiinissaq siunertaralugu.

Oqallisissiami matumani Qaanaami immikkuullarissumik piniariaatsit tammatsaalineqarnissaat siunertaralugu oqallisissiami ilanngullugu nunatta kangiani, tassa Tunumi, piniartuunermik

inuussutissarsiornerup aamma siuarsarneqarnissaa piujuartinneqarnissaalu nunatta sineriaani inoqarfiit tamaasa assigalugit pisariaqartinneqarpoq. Tassami Naalakkersuisut ukioq 2010-imi saqqummiuppaat, tassalu Misigisassianik nioqquteqartarnerup siuarsarneqarnissaa pillugu periusissaq.

Periusissiami soqutiginarluinnartunut ilaavoq piniartut inuussutissarsiutip nunatsinni takornariaqarnikkut misigisassiatut inerisarneqarnissaa nunatta pisariaqartikkaa. Taamaalilluni takornarissat nunatsinnut takornariartut kisiisa aallaaviginagit aamma misigisassarsiornermik aallaaveqarlutik angalarusuttunut nunatta neqerooruteqarnissaa siuarsarneqarsinnaassammat. Mittarfiliortiternerit naammanngillat takornarissat amerlissappata.

Takornarissat takusassaqaarnissaat naammanngilaq aamma misigisassanik neqeroorutissavut annertusarneqartariaqarput. Aningaasaleereerpugut, pissutissaqaanngilugit qasukkarsimaarnissatsinnut. Misigisassianik nioqquteqarnerput assut siuarsartariaqarpagut. Tamatumani aamma piniartortavut atorluarniartigit pitsaasumik aqutissiuullugit aningaasarsiorsinnaalersillugit. Tamannami aamma kommunini suliffissanik animngaasarsiornermillu pitsaanerusumik pisariaqartitsisuni nukittoqqutissanngussammat.

Piniartuuneq pissutitoqqanuinnaq tunngassuteqartinnagu nunarsuarmi nunat inerioartortut assigalugit nunatsinni pisuussutivut uumassusillit aamma aningaasarsiornikkut iluaqutiginiarnerullugit pisariaqarpugut. Namminiilivinnissaq siunertaralugu oqaaseqartarnerput naammanngilaq. Timitaliisariaqarpugut ineriartortitsilluta. Iluaqutissavut pisuussutivullu inuiannut allanut atugassanngortissinnaasarutsigit aamma uagut Kalaallit Nunaanni inuiattut nammineerluta iluaquteqarniarnissarput pikkoriffiginerulertariaqarpaput. Tamannali anguneqassappat naalakkersuinikkut allannguisariaqarpugut. Inuiannut nunatta avataaneersunuinnaq periarfissiivallaaqaagut. Immitsinnut periarfissiiniarta, tamannalu naalakkersuinikkut suliariniartigu.

Inuit Ataqtigiit sinnerlugit ullumikkut piniartuunermik inuussutissarsiut patajaallisarumallugu oqaaseqaaterput aamma imaqarpoq siunissami piniartuuneroop aningaasarsiornikkuit siuarsarneqarnissaata naalakkersuinikkut suliarineqarnissaanik. Ilaqtariit piniartukkormiut siunissami aningaasarsiornerat qaffassartariaqartoq isumaqaratta. Tamannalu naalakkersuinikkut periusissiorlugu timitalerneqartariaqartoq suliariumavarput. Oqaaseqaammili naqissuserumavarput piniartut pisassallu kisiisa aallaaviginagit ilaqtariit piniartukkormiut takornariaqarnikkut misigisassaqaartitsinikkullu aningaasarsiorfissaat nutaaq Inuit Ataqtigiinniit naalakkersuinikkut suliariumagatsigu erseqqissassavara.

Oqallisissiamut soqutiginiartumut aamma naalakkersuinikkut suliassarpassuarnik malitseqartyariaqartumut siunnersuuteqartoq Mikivsuk Thomassen Inuit Ataqtigiit pingaaruteqartumik siunnersuuteqarmat qutsavigaarput. Oqallinnissamillu siunnersuut oqallisissiaannaqqunagu, Naalakkersuisut aamma naalakkersuisooqtigiit suleqatigisaallu tamaasa kaammattorumavagut oqaaseqaatitsinni tikkuakkavut suliareqqullugit. Ilaqtariit piniartukkormiut, pingaartumik Qaanaami inuussutissarsiornikkut periarfissaasa siuarsarneqarnissaat aamma pisassiissutitigit qaffaavigineqarnissaat anguniarlugu ilisimatuussutsikkut naalakkersuinikkullu tunuliaqutsikkamik sulineq piaartumik aallartinneqartariaqartoq kaammattuutigaarput.

Inuit Ataqtigiit taamatut siunnersuummut oqaaseqarluta Naalakkersuisut suliarnik aallartitsinissaminnik pisinnaatsitaaffeqarmata inassutigut suliassanngortissagaat innersussutigaaq.

Qujanaq.